

A MAGYAR KIRÁLYI HONVÉD HUSZÁREZREDEK ELVI SZERVEZETE 1914-BEN

(rövid összefoglaló)

(Nagyapám emlékére)

Az I. világháború befejezésének 100. évfordulóján érdemes felidézni a háború első hónapjaiban a hadművelleti lovasfelderítés időszakában hősiessen harcoló és nagy véráldozatokat szenvedett m. kir. honvéd huszárezredek elvi szervezetét.

1. Főbb szervezeti változások 1869-1914 között

A császári-királyi hadsereg huszárezredei 1862-től ezredtörzsből és két osztályba szervezett hat századból álltak¹. A m. kir. honvéd huszárezredek – többszöri szervezeti változást követően – 1889-ben tértek át a háromszázados osztály felépítésre². Kezdetben a honvéd lovasság 32 (közte 28 huszár) önálló lovasszázadból állt. Békelétszámuk 2 tiszttel, 38 fő legénységgel és 34 (35) lóval volt, hadiállományuk megegyezett a cs. kir. huszárezredek századainak háborús létszámával (174 fő, 163 ló)³. A honvéd lovasszázadok számát 1871-ben 40-re növelték⁴, 4-4 századot pedig lovasosztályba vontak össze. A honvéd lovasezredek létrehozását 1874-ben rendelték el⁵. Az ezred békében két osztályból, osztályonként két századból épült fel, háborúban pedig két pótfél századdal⁶, 1877-től egy pótszázaddal egészült ki⁷. A honvéd lovasezredek a magyar katonai lovashagyományokat tükröző huszárezred megnevezést 1880-ban vehették fel⁸. A 10. m. kir. honvéd dzsidaezred megnevezését 1882-ben változtatták honvéd huszárezredre⁹.

1889-ben az osztályok harmadik századának felállításakor az I. osztályt az 1., 2. és 5., a II. osztályt pedig a 3., 4. és 6. század alkotta². 1894-ben a századok számozását megváltoztatták, ettől kezdve az I. osztályt az 1., 2. és 3., a II. osztályt pedig a 4., 5. és 6. század alkotta. Megszűnt a századkeretre és pótlóosztagra való tagozódása. Az ezredek békeállománya 39 tiszttel, 417 fő legénységgel és 331 lóval volt, a hadiállomány 56 tiszttel, 1482 fő legénységgel és 1471 lóval állt¹⁰.

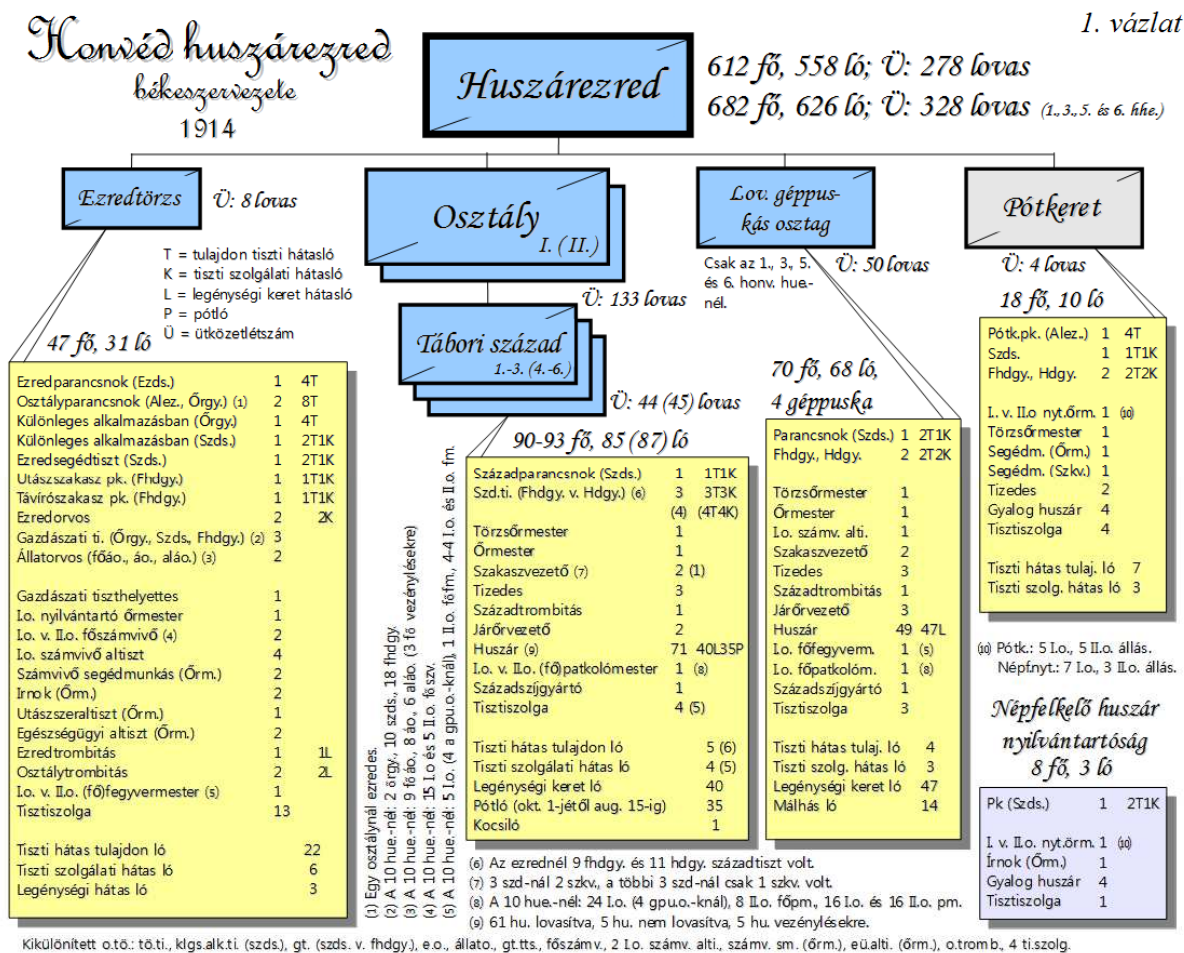
Lényeges szervezeti változást jelentett 1881-ben az önálló utászszakaszok bevezetése¹¹, 1893-ban a népfelkelő-nyilvántartóságok felállítása¹², 1908-ban az 1.¹³, 1909-ben a 2., 1914-ben a 3. és 4.

lovassági géppuskás osztag megalakulása¹⁴. 1910-ben az osztályoknál gazdasági hivatalokat hoztak létre, melyek a számviteli feladatokat átvették a századoktól¹⁵.

Az időszakban a rendfokozatok területén is voltak változások. Az 1897-es szervezeti táblázatok már tartalmazták a gyalogsági őrzetói rendfokozatnak megfelelő járőrvezetői rendfokozatot (századonként békében 2 fő, háborúban 4 fő)¹⁶. 1909-ben megszüntették a századosi rendfokozat I. és II. osztályra bontását¹⁷, a hadapród-tiszthelyettesből zászlós, a hadapród-őrmesterből hadapród lett¹⁸. 1913-ban bevezették a törzsőrmesteri rendfokozatot¹⁹. Ezzel összhangban a korábban adminisztrációs feladatokat végző rangosztályba nem soroló havidíjas törzsőrmestereket nyilvántartó őrmestereknek, a törzsszámvivőket pedig főszámvivőknek nevezték át²⁰.

2. Elvi békeszervezet 1914-ben ²¹

A m. kir. honvéd huszárezredek ezredtörzsből, két osztályból, osztályonként 3 keretállományú századból, a pótkeretből és a népfelkelő-nyilvántartóságból álltak. Ezen kívül az 1., 3., 5. és 6. honvéd huszárezrednél 1-1 lovas géppuskás osztag is volt, melyek békében az adott ezredek alosztályait képezték. (1. vázlat)

Az ezredtörzs összetételét úgy állapították meg, hogy biztosítsa a két állomáshelyen diszlokáló ezredek békeidejű működését. Az ezredtörzs székhelyén lévő osztály törzsének létszáma kisebb volt mint a kikülönített osztálynál.

Az ezredtörzs 47 főből és 31 lóból állt. A szűkebb ezredtörzs állományában az ezredparancsnok (rendszeresített rendfokozata ezredes, de több ezrednél csak alezredes), egy különleges alkalmazású törzstiszt (őrnagy), egy ezredsegédtsz (százados), egy ezredorvos (századosi rendfokozatot viselt), egy utászszakasz-parancsnok (főhadnagy), egy távírószakasz-parancsnok (főhadnagy), egy I.

osztályú nyilvántartó őrmester (rangosztályba nem soroló havidíjas), 2 írnok (őrmester), egy utászszer altiszt (őrmester), egy ezredtrombitás és 6 tisztiszolga (6 tiszt, 11 fő legénység, 17 ló) volt.

Az osztályparancsnok alezredes vagy őrnagy volt (egy osztálynál ezredes is lehetett). Az ezred székhelyén lévő osztály törzséhez ezen kívül 2 gazdasági tiszt (1 őrnagy vagy százados, 1 főhadnagy), egy állatorvos (tisztviseelő), egy I. vagy II. osztályú főszámvivő (rangosztályba nem soroló havidíjas), egy (fő)fegyvermester, egy számvivő segédmunkás (őrmester), egy egészségügyi altiszt (őrmester), 2 I. osztályú számvivő altiszt, egy osztálytrombitás és 3 tisztiszolga (4 tiszt, 10 fő legénység, 5 ló) tartozott. A kikülönített osztály törzsében egy törzstiszt, egy különleges alkalmazású tiszt (százados), egy ezredorvos, egy állatorvos, egy gazdasági tiszt (százados vagy főhadnagy), egy gazdasági tiszthelyettes (tisztjelölt), egy I. vagy II. osztályú főszámvivő (rangosztályba nem soroló havidíjas), egy számvivő segédmunkás (őrmester), egy egészségügyi altiszt (őrmester), 2 I. osztályú számvivő altiszt, egy osztálytrombitás és 4 tisztiszolga (5 tiszt, 1 tisztjelölt, 10 fő legénység, 9 ló) volt. Az állatorvosoknak nem biztosítottak tisztiszolgát.

A 10 honvéd huszárezrednél összesen 2 őrnagy, 10 százados és 18 főhadnagy gazdasági tisztet, 9 főállatorvost, 8 állatorvost és 6 alállatorvost (köztük 3 főt vezénylésekre), 15 I. osztályú és 5 II. osztályú főszámvivőt, 5 I. osztályú (4 főt a géppuskás osztagoknál), egy II. osztályú főfegyvermestert, valamint 4-4 I. és II. osztályú fegyvermestert rendszeresítettek.

A törzstisztek 4 tulajdon lóval, a tisztek 2 vagy 1 tulajdon lóval és 1 kincstári lóval, az ezredorvosok 1 kincstári lóval, a trombitások pedig 1-1 legénységi háts lóval rendelkeztek. A gazdasági tisztek és az állatorvosok részére nem biztosítottak lovat. Az ezredtörzs állományában összesen 22 tiszti tulajdon, 6 tiszti szolgálati és 3 legénységi háts ló volt.

A huszárszázadok standard állományát 91 fő és 85 ló képezte. A századparancsnok százados volt. A századtisztek (alantos tisztek) létszáma 3 fő (főhadnagy, hadnagy) volt. Az altiszti kar egy törzsőrmesterből (törzsaltiszt), egy őrmesterből, 2 szakaszvezetőből és 3 tizedesből állt. A századhoz egy századtrombitást és 2 járőrvezetőt rendszeresítettek. A rendfokozat nélküli huszárok számát 71 főben határozták meg, köztük 61 fő lovasított, 5 fő nem lovasított volt, 5 főt pedig vezénylésekre terveztek. A századhoz tartozott még egy I. vagy II. osztályú (fő)patkolómester és egy szíjgyártó is. A tisztek számára 4 tisztiszolgát biztosítottak.

A századoknál a tisztek 1-1 tulajdon és kincstári háts lóval rendelkeztek. A legénységi keretlovak száma 40, a pótlovak száma pedig 35 volt. Ezeken felül századonként egy kocsilovat is előírtak.

Két századhoz még egy tisztet (tisztiszolgával) terveztek. A szakaszvezetői helyeket csak 75%-ban töltötték fel, ezért 3 századnál csak egy szakaszvezető volt. Ennek megfelelően a huszárszázadok létszáma 90-93 fő, lovainak száma pedig 85 vagy 87 lehetett.

A 10 honvéd huszárezrednél összesen 90 főhadnagy és 110 hadnagy századtiszt állást rendszeresítettek. Az I. és II. osztályú főpatkolómesterek (rangosztályba nem soroló havidíjasok) száma 24 (4 fő a géppuskás osztagoknál), illetve 8, az I. és II. osztályú patkolómesterek száma pedig 16-16 volt.

A lovas géppuskás osztagot 3 tiszt (1-1 százados, főhadnagy és hadnagy), 8 altiszt (1 törzsőrmester, 1 őrmester, 1 I. osztályú számvivő altiszt, 2 szakaszvezető és 3 tizedes), 1 századtrombitás és 3 járőrvezető, 35 lovasított és 14 nem lovasított huszár, 3 mesterember (1 I. osztályú fegyvermester, 1 I. osztályú patkolómester és 1 szíjgyártó), továbbá 3 tisztiszolga alkotta. Az osztaghoz 4 tiszti tulajdon és 3 tiszti kincstári lovat, 47 legénységi keretlovat, továbbá 14 málháslovat szerveztek. Az osztag állományába összesen 70 fő, 68 ló és 4 géppuska tartozott.

A honvéd huszárezredeknél felállított 4 lovas géppuskás osztag állományának 50%-át csak 273 napra tervezték, kivéve a lovasított huszárokat (140 fő), akik közül 50 főt biztosítottak egész évre. Ezzel összhangban a lovak felét is 273 napra tervezték, kivéve a legénységi keretlovakat, ahol 74 egész évre és 114 csak 273 napra biztosított ló volt.

A pótkeret 18 főből és 10 lóból állt. Parancsnoka alezredes volt, aki 4 tulajdon lóval rendelkezett. A tiszti állományhoz még 1-1 százados, főhadnagy és hadnagy tartozott, 1-1 tiszti tulajdon és kincstári lóval. Az adminisztrációs feladatokat egy I. vagy II. osztályú nyilvántartó őrmester (rangosztályba nem soroló havidíjas) végezte. A pótkerethez ezen kívül még 1 törzsőrmestert, 2 segéd munkást (1-1 őrmestert és szakaszvezetőt), 2 tizedest, az anyagi készletek kezeléséhez 4 gyalog huszárt, továbbá 4 tisztiszolgát szerveztek. A 10 huszárezrednél a nyilvántartó őrmesterek fele lehetett I. osztályú.

A népfelkelő huszár nyilvántartóság 8 főből és 3 lóból állt. Állományába egy százados (2 tulajdon és 1 kincstári lóval), egy I. vagy II. osztályú nyilvántartó őrmester (rangosztályba nem soroló havidíjas), egy írnok (őrmester), 4 gyalog huszár, továbbá 1 tisztiszolga tartozott. A 10 huszárezrednél a nyilvántartó őrmesterek közül 7 fő lehetett I. osztályú.

A fentiek alapján a honvéd huszárezred békelétszáma 612 fő és 558 ló volt. Ütközetlétszámát 278 lovas képezte. A géppuskás osztagokkal rendelkező huszárezrednél a létszám 682 főre és 626 lóra, az ütközetlétszám pedig 328 lovasra emelkedett.

A 10 honvéd huszárezred számára mindösszesen 476 tisztet (köztük 6 főt 273 napra), 89 rangosztályba nem soroló havidíjast (köztük 4 főt 273 napra), valamint 5.926 légénységi állományú katonát (köztük 150 főt 273 napra) terveztek. A különböző időtartamokra és feladatokra tervezett lóállomány összesített száma 6.071 volt. Ezen belül egész évre 578 tiszti tulajdon lóval, 366 tiszti kincstári lóval, valamint 2504 légénységi keretlőval számoltak. A légénységi pótlovak száma 2129 volt, közte 1940 ló lovassági fogyatékokra (319 napra), 40 ló egyéb fogyatékokra (319 napra), 126 tisztnek eladandó ló (86 ló 319 és 40 ló 160 napra), valamint 23 málhás ló (30 napra).

Érdemes megemlíteni, hogy a honvédség csapatainak rendes kiadásaira 1914-ben 61.625.255 koronát terveztek, melyből a lovasság előirányzata 12.182.685 korona (közel 20%) volt. Ezen belül a lovasság személyi járandóságai 3.044.625, elhelyezési kiadásai 1.625.979, élelmezése 4.130.573, ruházata, felszerelése 757.819, a dologi kiadások 519.496, a lövészer és fegyverzet 228.505, a pótlovazás 1.639.548, az általános fegyvergyakorlati kiadások pedig 236.141 koronát tettek ki.

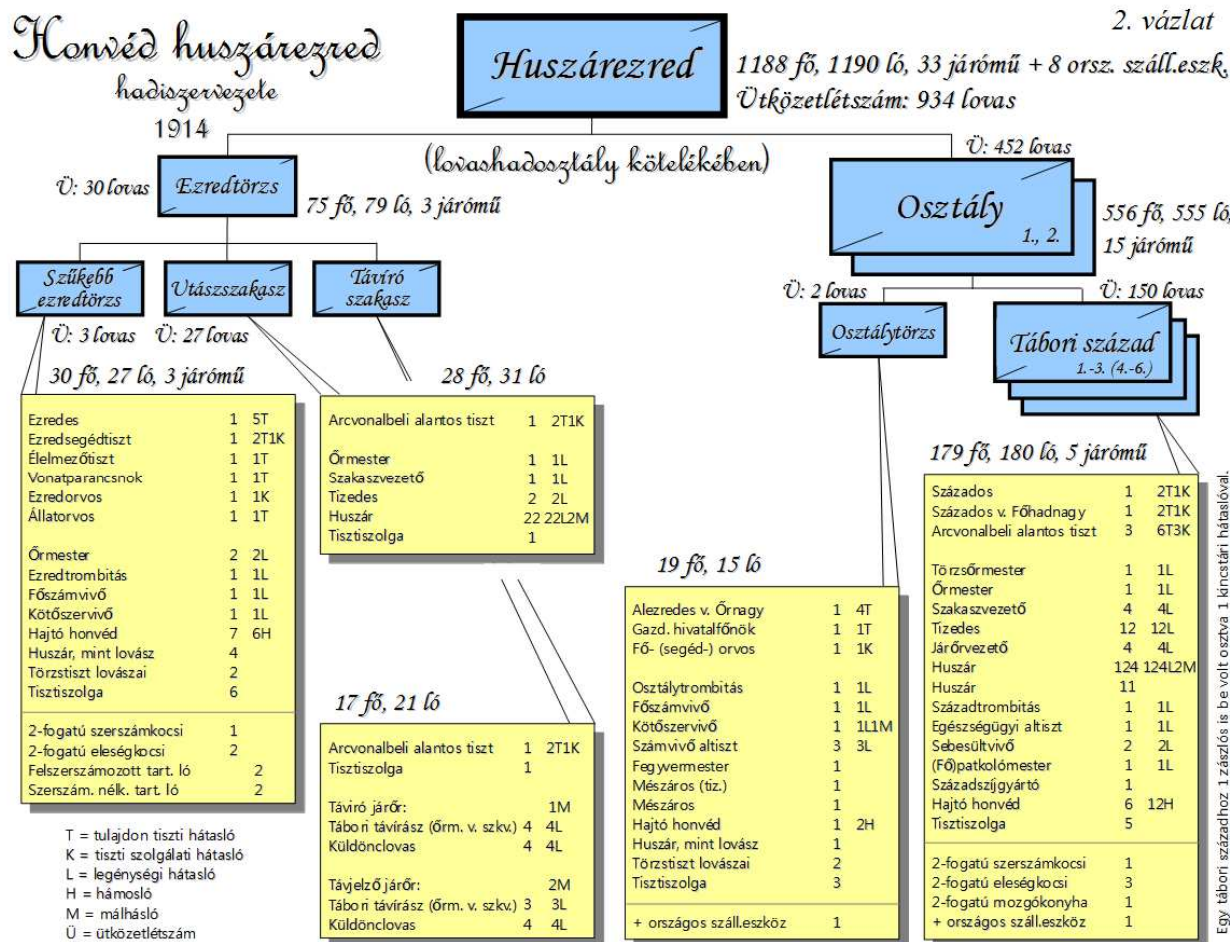
3. Elvi háborús szervezet 1914-ben ²²

A honvéd huszárezredek háborús tagozódását az határozta meg, hogy az adott ezredet lovashadosztály állományába, vagy hadosztály-lovasságul gyalogos hadosztályokhoz osztották be.

A lovas hadosztályokhoz beosztott honvéd huszárezredek ezredtörzsre (az utászszakasszal és a távírószakasszal) és 2 osztályra (3-3 tábori századdal) tagozódtak. (2. vázlat)

Az ezredtörzs 75 főből állt, 79 lóval és 3 kétfogatú kocsival. A szűkebb ezredtörzs létszáma 30 fő volt. Az ezredparancsnokon és segéd tisztjén kívül a tisztikarhoz 1-1 élelmezőtiszt, vonatparancsnok, ezredorvos és állatorvos (tisztviseelő) tartozott. A 2 őrmester, az ezredtrombitás, a főszámvivő és a 6 tisztiszolga mellett az állományban megjelent a kötőszervivő, a szerszámkocsihoz, a két eleségkocsihoz és a tartalék hámos lovakhoz tartozó hajtó honvédek (7 fő), továbbá a törzs- és főtisztek lovászai (6 fő). Az ezredtörzs önálló számadótestet nem képezett, számvitel tekintetében az I. osztály gazdasági hivatalához tartozott. Az ezredes 5 tulajdon lóval rendelkezhetett.

Az utászszakasz élén egy arcvonalbeli alantos tiszt állt. Az altiszti karához 1-1 őrmester és szakaszvezető és 2 tizedes tartozott. Az utázkiképzésben részesült huszárok száma 22 volt. A tisztiszolgával együtt a szakasz létszáma 28 fő volt, melyhez 31 lovat (köztük 2 málhás lovat) rendeltek.

A távírószakasz élén is egy arcvonalbeli alantos tiszt állt. A szakasz egy távíró és egy távjelző járőrből állt. A távíró járőr állományában 4 tábori távirász (örmester vagy szakaszvezető) és 4 küldönclovas volt 8 legénységi hátszlóval és 1 málháslóval. A távjelző járőrben a távirászok száma egyel kevesebb (3), a málháslóvok száma egyel több (2) volt. A tisztiszolgával együtt a szakasz létszáma 17 főt tett ki, 21 loval (köztük 3 málháslóval). Fő feladata a felderítési adatok gyors továbbítása volt. A távírójárőr felszereléséhez 2 telefonállomás, az ellenség távíró vonalainak lehallgatására szolgáló jelfogó, a morse távíró (kopogó), valamint 13,5 km vezeték tartozott. A távjelző járőröket természetes vagy mesterséges fényvel üzemelő optikai készülékekkel látták el¹⁴.

Az osztályok törzsében 3 tiszt volt, az osztályparancsnok (alezredes, vagy örnagy), a gazdasági hivatal főnöke és egy fő- vagy segédorvos. A gazdasági hivatalhoz – a főnökön kívül – egy főszámvivő, 3 számvivő altiszt, egy fegyvermester, 2 mészáros (köztük egy tizedes), valamint a tábori századok állományában lévő századszjgyártók tartoztak. Az osztálytrombitással, a kötőszervivővel, a hajtó honvéddal, a 3 lovással és a 3 tisztiszolgával együtt az osztálytörzs létszáma 19 fő, a lovak száma pedig 15 volt. Az osztálytörzshöz egy országos szállítóeszközt rendeltek.

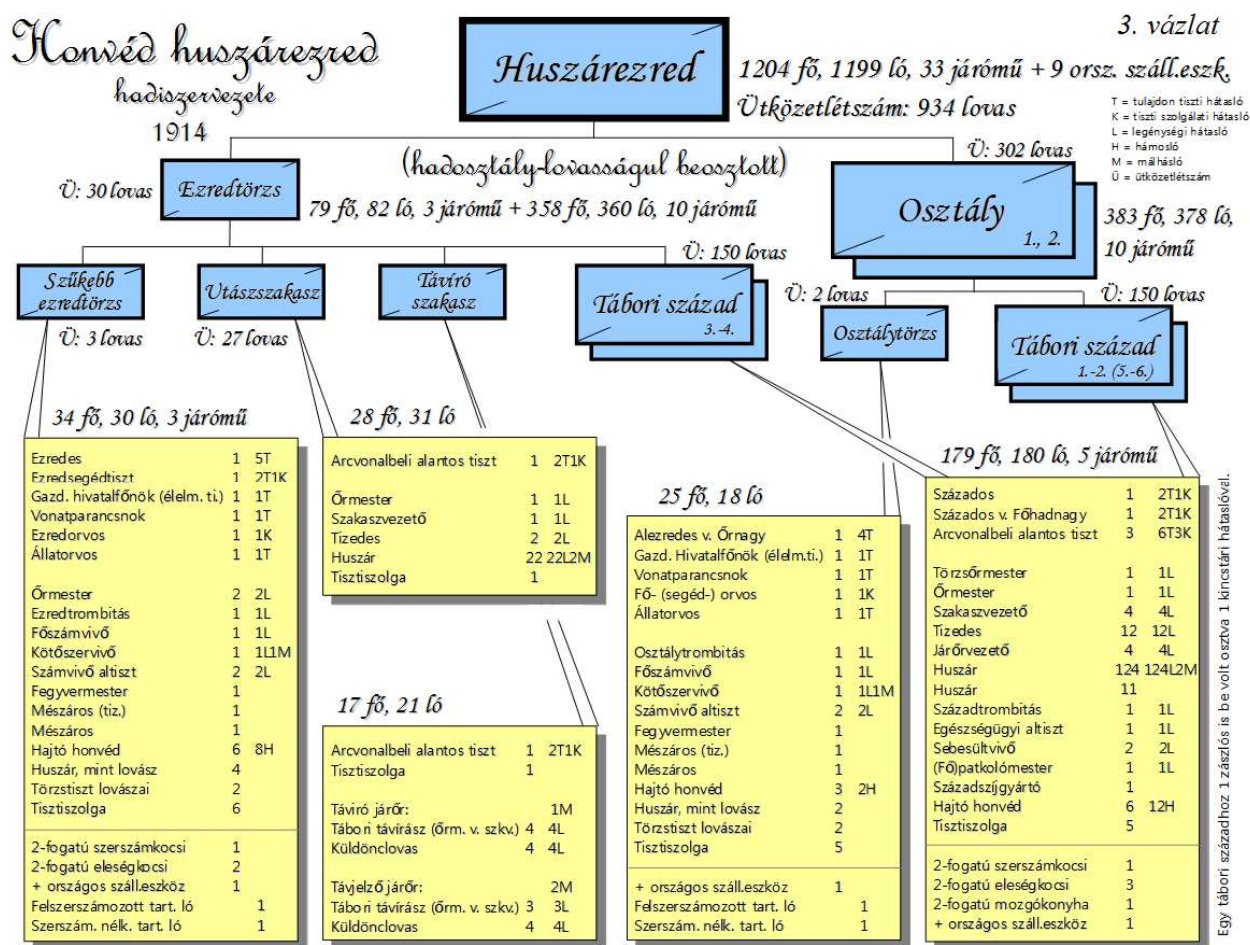
A tábori századok szervezetében 179 fő, 180 ló és 5 járómű volt. A század élén százados állt. Az arcvonal mögötti tiszt százados vagy főhadnagy lehetett. A tisztikart 3 arcvonalbeli alantos tiszt egészítette ki. Valamennyien tisztí szolgálattal, 2 tulajdon és 1 kincstári lóval rendelkeztek. Az arcvonalbeli altiszti kar egy törzsoermesterből, egy örmesterből, 4 szakaszvezetőből és 12 tizedesből állt. A járőrvezetők száma 4, a lovasított huszárok száma 124, a nem lovasított huszárok száma pedig 11 volt. A századhoz egy trombitást rendszeresítettek. Az egészségügyi személyzetet egy altiszt és 2 sebesültvivő képviselte. Az alosztályhoz 1-1 (fő)patkolómestert és századszjgyártót is szerveztek. A kétfogatú szerszámkocsi, eleségkocsi (3) és mozgókonyha hajtásához 6 honvédet és 12 hámoslovat biztosítottak. A századhoz egy országos szállítóeszközt is rendeltek. A század 10

tiszti tulajdon, 5 tiszti kincstári, 151 legénységi kincstári és 2 málhás lóval rendelkezhetett. Az ütközetlétszám 150 lovas volt.

A fentiekkel összhangban a lovashadosztály állományában lévő honvéd huszárezred elvi háborús szervezetében 1188 fő, 1190 ló, 33 járómű volt, kiegészítve 8 országos szállító eszközzel. Az ütközetlétszámot 934 lovas alkotta.

1914 augusztus havában az 5. honvéd lovashadosztályhoz osztották be az 1. és 8. (19. honvéd lovasdandár), valamint a 6. és 7. (23. honvéd lovasdandár) honvéd huszárezredeket. A 11. honvéd lovashadosztály állományában volt a 2. és 3. (22. honvéd lovasdandár), továbbá az 5. és 9. (24. honvéd lovasdandár) honvéd huszárezred²³.

A hadosztály-lovaságul beosztott honvéd huszárezredek ezredtörzsre az utászszakasszal, a távírószakasszal, a 3. és 4. tábori századdal, az I. osztályra az 1. és 2. tábori századdal, továbbá a II. osztályra az 5. és 6. tábori századdal tagozódtak. (3. vázlat)

A fentiek szerint egy honvéd huszárezredet 3 gyaloghadosztályhoz oszthattak be.

Ebben az esetben az ezred mindhárom része önálló számadótestet képezett, vagyis gazdasági hivattal rendelkezett.

A szűkebb ezredtörzsbe (34 fő, 30 ló) gazdasági hivatalfőnököt állítottak be, aki egyben az élelmezőtiszti feladatokat is ellátta. A törzs 2 számvivő altiszttel, egy fegyvermesterrel és 2 mészárossal bővült, a hajtó honvédek száma 6 fő lett. A törzs részére egy országos szállítóeszközt is biztosítottak. Az utász- és a távírószakasz felépítése nem változott.

Az osztálytörzsek létszáma 25 fő volt 18 lóval. A törzs a vonatparancsnokkal, az állatorvossal és tisztiszolgáikkal, egy lovással és két hajtó honvéddel bővült, a számvivő altisztek száma kettőre

csökkent.

A tábori századok szervezete azonos volt a lovashadosztályokhoz beosztott honvéd huszárezredek tábori századainak szervezetével.

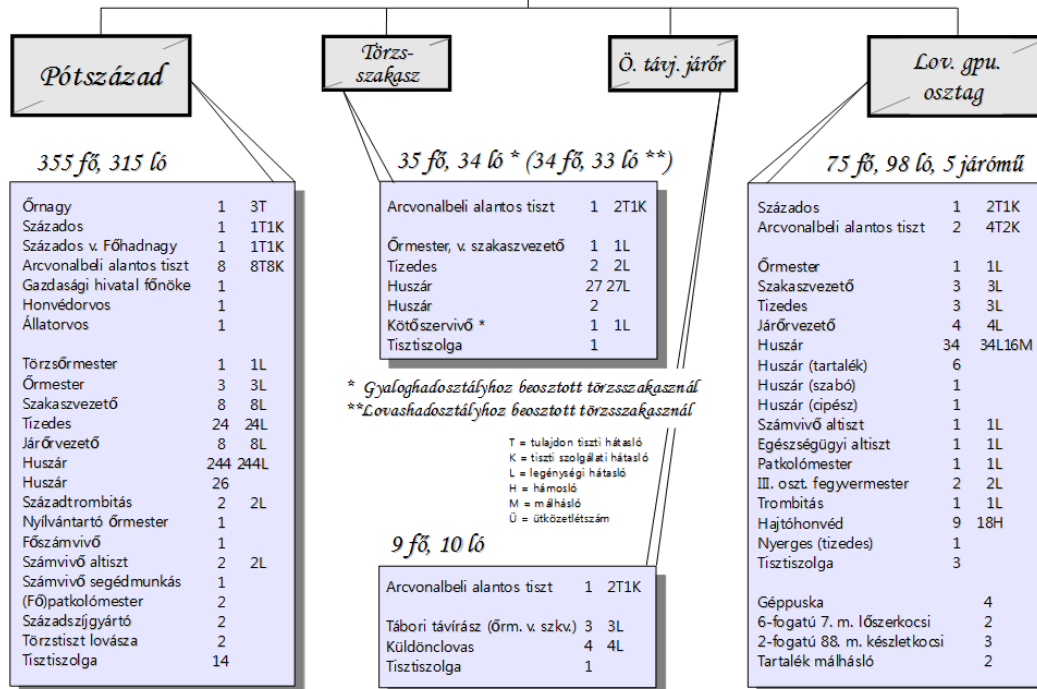
A fentiekkel összhangban a hadosztály-lovasságul beosztott honvéd huszárezred 1204 főből, 1199 lóból, 33 járóműből állt, kiegészítve 9 országos szállító eszközzel. Az ütközetlétszám ebben az esetben is 934 (330+302+302) lovas volt.

Hadosztály-lovasságul a 4. és a 10. honvéd huszárezredet jelölték ki. 1914 augusztus havában a 4. honvéd huszárezredet a 20. honvéd gyaloghadosztályhoz (ezredtörzs, utászszakasz, távíró járőr, 3. és 4. tábori század), a 23. honvéd gyaloghadosztályhoz (I. osztálytörzs, 1. és 2. tábori század) és a 41. honvéd gyaloghadosztályhoz (II. osztálytörzs, 5. és 6. tábori század) osztották be. A 10. honvéd huszárezred az előzőek szerinti bontásban a 42. honvéd, a 36. és a 7. gyaloghadosztályhoz tartozott²³.

A hadalakulás minden honvéd huszárezredet 1 pótszázad és 1 törzsszakasz felállítására kötelezett. A pótszázad 14 tisztből, 341 fő legénységből és 315 lóból, a gyaloghadosztályhoz beosztott törzsszakasz 35 főből és 34 lóból, a lovashadosztályhoz beosztott törzsszakasz pedig 34 főből és 33 lóból állt. Ezen felül az 1., 3., 5., 7., 8. és 9. honvéd huszárezred 1-1 önálló távjelző járőrt (9 fő és 10 ló) állított fel. Az 1. honvéd huszárezred az 1-ső, a 3. honvéd huszárezred a 2-ik, az 5. honvéd huszárezred a 4-ik, a 6. honvéd huszárezred pedig a 3-ik sz. lovassági géppuskás osztagot állította fel. A géppuskás osztagok 75 főből, 98 lóból, 5 járóműből és 4 géppuskából álltak. (4. vázlat)

A Mozcósítási Utasítás szerint felállítandó egyéb szervezetek 1914

4. vázlat

Pótszázadot és törzsszakaszt minden honvéd huszárezred felállított.

Önálló távjelző járőrt az 1., 3., 5., 7., 8. és 9. honvéd huszárezred állított fel.

Lovassági géppuskás osztagot az 1., 3., 5. és 6. honvéd huszárezred állított fel.

A géppuskás osztagok elvonulásig az ezredparancsnokságnak, vagy utóbbi elvonulása esetén a pótszázad parancsnokának, a törzsszakaszok és az önálló távjelző járőrök elvonulásukig a pótszázadparancsnoknak voltak alárendelve.

A pótszázad érinthetetlen legkisebb állománya 1 százados, 2 őrmester, 4 szakaszvezető (tizedes), 32 huszár és a gazdasági hivatal volt. A gazdasági hivatalhoz a gazdászati tiszt, a főszámvivő, a számvivő altisztek, a számvivő segédmunkás, a szíjgyártó és a gazdászati tiszt tisztiszolgája tartozott.

Minden huszárezredhez egy zászlós beosztását tervezték egy kincstári lóval. Különleges szolgálatokra minden tábori és pótszázadnál 2-2 cipész és szabó, a tábori és pótszázadok minden szakaszánál, az utászszakasznál és a törzsszakasznál egy, a trombitafuvásban jártas huszár és 2-2 patkolókovács rendelkezésre állását írták elő.

A honvéd huszárezredek a mozgósítás után – kisebb, nagyobb eltérésekkel – a fenti elvek alapján felépített szervezettel vonultak el a harcterekre.

4. Világháborús szervezet

A tűzfegyverek, mindenképp előtte a géppuskák tömeges és hatékony alkalmazása, a harctevékenységi formák változása, az állásharc általánossá válása, a lóállomány nagymértékű veszteségei és pótlásának nehézségei következtében a huszárezredek fokozatosan gyalogos szervezetekké alakították át.

1914 novemberében a lovasszázadok számát osztályonként kettőre csökkentették. A hadvezetőség télen a lovashadosztályoknál gyalogzászlóaljok létrehozását rendelte el. A zászlóaljok 4 gyalogszázadból (minden lovasezred egy századot állított ki) és 1 gyalog-géppuskásosztagból álltak, melyet a gyalogezredek biztosítottak. 1915 január végéig felálltak a lovashadosztályok gyalogzászlóaljai. Fegyverzetük karabély és szurony volt, huszáregyenruhát hordtak, a lovassági gyakorlati szabályzat szerint sorakoztak és mozogtak. Megnevezésük május közepétől huszár-lövészosztályra módosult²⁴. Ősztől az ezredek 4 századba szervezve 600 lóval rendelkeztek. Minden ezred kapott egy géppuskás osztagot²⁵.

1916. szeptember 1-jétől (29.797 hdm. számú hadseregfőparancsnoksági rendelet) a huszárezredek 1 lovasosztályból (3 lovasszázad) és 1 lövészosztályból (századonként 200 lőfegyverrel), valamint 1-1 lovas és gyalogos géppuskás osztagból (à 4 géppuska) álltak. Minden lövészosztályon belül egy lövészszázadot kellett alakítani gyaloglovasokból. Ez a század a lovasosztály legénységi személyi tartalékát képezte, továbbá a lovaikat vesztett lovasok befogadására szolgált. A lövészosztályokat külön – általában összevontan – alkalmazták²⁵.

1917. március 13-án a hadseregfőparancsnokság (39.230 hdm. szám) hét lovashadosztálynál (közte az 5. honvéd lovashadosztálynál) elrendelte – nevük megtartása mellett – a lovasezredek átalakítását gyalogos szervezetekké. A huszárezredekénél már csak egy 25 fős lovas szakasz maradt. Ezeket a szakaszokat egy századba vonták össze és mint hadosztálylovasságot alkalmazták. Az ezred 2 lövészosztályból (à 2-4, 120 főnél magasabb létszámú lövészszázad és gyalogos géppuskás század 4 géppuskával), műszaki századból, valamint gyalogsági ágyús osztagból és lovas távírószakaszból állt. A május 1-jén kelt hadseregfőparancsnoksági (40.500 hdm. számú) rendelet a hadosztálylovasságot a gyaloghadosztályoknál is századra csökkentette. A lovas törzsszakaszokat feloszlatták²⁶.

1918-ban az ezredek 2 félezredből (à 3-4 gyalogszázad), géppuskás századból (8 géppuska), műszaki századból (4 aknavető, 2 gránátvető), gyalogsági ágyús osztagból (2 gyalogsági ágyú), távbeszélőszakaszból és fényszóró rajból álltak. A századok állományába 3 puskás és 1 kézi géppuskás szakasz (4 kézi géppuska) tartozott²⁷.

A huszárok a gyalogsági átalakítás körülményei között is megőrizték hagyományaikat, büszkeségüket, kötelességeiket bátran, hősiiesen, önfeláldozóan teljesítették.

Összeállította: Mikita János nyá. mk. altbgy.
az Egyesület Örökös Tiszteletbeli Fővédnöke

Jegyzetek:

1. Circular-Verordnung vom 4. October 1862, C. K. Nr. 3365.
2. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1889. évi 54. sz. 4383/el. számú Körrrendelet.
3. Circular-Verordnung vom 11. Mai 1869. Praesid. Nr. 1617.
4. Netjogtár. Magyar joganyagok – 1871. évi V. törvénycikk - az 1868. évi XL. törvénycikk 12. §-ának s az ugyancsak 1868. évi XLI. törvénycikk 6. §-ának módosítása, illetőleg a honvéd-lovasszázadok szaporítása tárgyában.
5. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1874. évi 5. szám. 14581/I számú Körrrendelet.
6. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1875. évi 28. szám. 2774/el. számú Körrrendelet.
7. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1877. évi 8. szám. 839/el. számú Körrrendelet.
8. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1880. évi 14. szám. 2282/el. számú Körrrendelet.
9. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1882. évi 6. szám. 1512/el. számú Körrrendelet.
10. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1894. évi 3. szám. 458/el. számú Körrrendelet.
11. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1881. évi 23. szám. 4126/el. számú Körrrendelet.
12. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1892. évi 68. szám. 6271/el. számú Körrrendelet.
13. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1908. évi 14. szám. 4935/el. számú Körrrendelet.
14. Balla Tibor: A magyar királyi honvéd lovasság 1868-1914. Balassi Kiadó, 2000.
15. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1910. évi 13. szám. 1296/el. számú Körrrendelet.
16. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1897. évi 51. szám. 7568/el. számú Körrrendelet.
17. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1909. évi 2. szám. 13200/el. számú Körrrendelet.
18. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1909. évi 29. szám. 10033/el. számú Körrrendelet.
19. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1913. évi 55. szám. 17151/el. /3. számú Körrrendelet.
20. Rendeleti Közlöny a m. k. honvédség számára 1913. évi 51. szám. 15786/el. /3. számú Körrrendelet.
21. ÁLLAMI KÖLTSÉGVETÉS a magyar szent korona országai részére az 1914/15. költségvetési évre. Budapest, 1914. alapján
22. Mozgósítási Utasítás a m. kir. Honvédség számára. Függelék a lovasság számára. 3. pótlék 1914. alapján
23. A magyar huszár. A magyar lovaskatona ezer évének története. Szerk.: Ajtay Endre, vitéz Péczely László. Budapest, 1936.
24. Gömör Árpád: A m. kir. 11. lovashadosztály gyalogalakulásának története.
25. Barcy Zoltán – Somogyi Győző: Királyért és hazáért. A m. kir. honvédség szervezete, egyenruhái és fegyverzete 1868-1918. Corvina kiadó
26. Lugosi József – Kiss Gábor: Volt egyszer egy huszárezred. A m. kir. zalaegerszegi 6. honvéd huszárezred története. HM HIM – Zala Megyei Levéltár. Budapest – Zalaegerszeg, 2009
27. A m. kir. budapesti 1. honvédhuszárezred és m. kir. 1. népfelkelő-huszárosztály története 1869-1918. Budapest, 1927.